

Souhlasíte se způsobem prolomení těžebních limitů v severních Čechách?

KAMILA BLÁHOVÁ
starostka města Litvínova

Vedení města Litvínova vítá rozhodnutí Vlády ČR o zachování limitů na lomu ČSA. Nepodařilo se odvrátit prolomení limitů na dole Bílina, jsme přesto přesvědčeni, že jsme v boji za to, co jsme občanům v našem regionu slíbili, uspěli v mnoha důležitých bodech. Už jenom fakt, že se lom ČSA k městu již nebude přibližovat je jasným důkazem, že se prašnost od západu ani hluk nebudou zvyšovat. Co se týče rekultivace – je přesně stanoven plán rekultivací a sanací a k tomu mohou pouze dodat, že jakýkoliv návrat k přírodě (v jakékoliv formě) je pro město Litvínov přínosem z hlediska zvýšení atraktivity např. pro cestovní ruch, ale i pro celkové zlepšení obrazu města.

Skvělou zprávou je, že vláda obyvatelům Horního Jiřetína i Černic vysílá jasný signál, že jejich město nezmizí z mapy. Pro občany Litvínova je zase vítězstvím to, že rypadla nebudou těžít hned za městem. Těžba na Bílině se sice prodlužuje o další léta, v tom se vláda rozhodla jinak, než jsme žádali, ale Mariánské Radčice a Braňany dostaly garanci, že jim velkorypadla neprijedou až pod okna, a to je určitě velmi pozitivní.

Všechny spoluobčany chci navíc ujistit, že do budoucna budeme nadále trvat na převodu zásob uhlí za limity do nebilančních zásob. Zatím nemáme konkrétní scénář, zastupitelstvo města se k této otázce znovu v nejbližší době vrátí. Před samotným rozhodnutím o limitech jsme několikrát vyzvali vládu, aby se touto otázkou také zabývalo. Určitě naše stanovisko zopakujeme.

VÁCLAV CÍLEK
geolog

Limity byly počátkem 90. let stanoveny příliš přísně, protože jsme se snažili zbavit špinavých provozů, která celá desetiletí otravovala místní ovzduší. Usnesení vlády o limitech má spíš symbolický význam, protože se

jedná o podzákonnou normu. Horní zákon, který v tomto případě stojí výš, ukládá hospodárné využití ložiska a to v některých místech už nebude možné, pokud dojde k zatopení zbytkových jam. Navíc na většinu usnesení různých českých vlád se již zapomnělo, nebo byla změněna a vlastně neznám příklad, kdy by bylo takto staré usnesení neustále revokováno.

Prolomení limitů obvykle chápeme v tvrdé variantě – ANO-NE, ale můžeme si realisticky stanovit měkkou variantu ve stylu, někde můžeme limity prolomit víc, jinde méně a někde vůbec ne. Osobně si myslím, že sami lidé budou prolomení limitů žádat ať již kvůli práci, anebo teplu. Přesto si myslím, že bychom prolomení limitů měli odsouvat a vázat ve smyslu obecného dobra (anebo „jen“ dobrého hospodáře). Podmínkami by tady mělo být:

1. Stanovení limitů vývozu elektřiny získané z hnědého uhlí (vyvážíme příliš mnoho)
2. Vazba prolomení limitů na účinnost výroby elektřiny (mnoho zařízení je zastaralých)
3. Přednostní využití uhlí pro teplárenské účely.

Zdá se, že energetika 21. století se bude vyvíjet odlišně od století minulého. V tomto případě představuje těžba uhlí pohled nazpět a je doopravdy otázka, zda bychom se nemohli víc dívat do budoucna a to ve smyslu vytváření decentralizované energetické sítě, ale jistěně dostavbou JE Temelín. Očekávám, že během příštích dešeti let budou klimatické změny víc patrné a tehdy se může stát, že se dostaví pocit kolektivní viny, jehož důsledkem bude či může být i mírně iracionální úprk od fosilních paliv. V každém případě očekávám, že trend spěje k omezování emisí skleníkových plynů.

JAN ROVENSKÝ
vedoucí energetické kampaně
Greenpeace ČR

Boji za zachování územních ekologických limitů těžby jsem věnoval posledních devět

let života. Jen těžko proto mohu mít z rozhodnutí vlády radost – principiálně vzato jsem prohrál. Pokud jde ovšem o praktické důsledky tohoto rozhodnutí, vyhráli lidé z obcí ohrožených těžbou.

Prolomení limitů na Bílině jsem se snažil až do konce zabránit. Bylo ovšem jasné, že marně, šlo spíše o ústupové boje. Jejich výsledkem je mimo jiné stanovení hranice 500 metrů od nejbližších obytných domů - pro lidi v Mariánských Radčicích i Braňanech je to skvělá zpráva.

Na frak ale dostane krajina, klima a zdraví nás všech. Celkem 3,5 kilometrů krajiny bude obráceno naruby do hloubky 200 metrů. To všechno zbytečně. Česká energetika se bez uhlí za limity v pohodě obejde – stačilo by omezit současný mamutí vývoz elektřiny, který loni převýšil spotřebu všech českých domácností. Masivně vyvážet energii a současně skuhrat, že nám hrozí její nedostatek, patří již k tradičním finesám tuzemské energetické politiky.

Není ovšem jisté, jestli k rozšíření Bíliny skutečně dojde. Rozhodnutí vlády není povoláním k těžbě, a ve správních řízeních se může ukázat, že rozšíření dolů není možné. Zejména však dorazí Bílina na dosavadní hranici limitů až kolem roku 2035, tedy za 20 let. Je tedy slušná naděje, že za tu dobu se stane výroba elektřiny z uhlí neperspektivní a nevyhnutelná podobně, jako je dnes výroba videokazet.

V oprávněném rozhořčení z toho, že vláda limity prolomila, ovšem trochu zaniká jeden zásadní moment: bourání obcí kvůli uhlí zůstává i nadále tabu.

RADOVAN ŠEJVL

předseda spolku pro technickou výchovu Energis 24

Bylo to pro mne velké překvapení. Ekonomické škody způsobené prolomením limitů těžby hnědého uhlí několikanásobně převyšují ekonomické přínosy. V říjnu letošního roku jsem se zúčastnil specializovaného semináře Vodík – energie budoucnosti. Považuji za velice důležité, že na oficiálních místech konečně začíná, že voda po rozkladu na kyslík a vodík má zajímavý energetický potenciál. Na tomto fóru bylo také řečeno, že žádná z firem z nových členských států EU se výzkumem rozkladu vody nezabývá, čímž nabíráme trestuhodné zpoždění za starou částí EU, která má ovšem velké zpoždění za Kanadou, Japonskem, USA nebo Austrálií. K naší velké smůle na druhé polokouli již existuje celá řada pozoruhodných aplikací pracujících nejen na tzv. Braunův plyn, ale i na čistý vodík. Můžeme se sice ještě nějakou dobu tvářit, že to není možné, protože „voda není palivo“ a naši energetiku dál udržovat jako novodobý technologický skanzen, nebo se o nové projekty budeme vážně zajímat. I dnešní primitivní a z energetického pohledu barbarská elektrolýza vody

může mít blahodárný vliv na výrazné snížení emisí nejen u spalovacích motorů, ale i veškerých spalovacích procesů. Pokud takto vyrobený kyslíko-vodíkový plyn použijeme jako aditivum ke stá-

vajícím fosilním palivům, dojde k mírnému zvýšení výkonu i životnosti motorů, ale i výraznému snížení emisí výfukových plynů a to až o 70 procent, což bude pro celou planetu mnohem prospěšnější než vědomé lhaní si do kapsy, jak to nedávno v oblasti vznětových motorů předvedl Volkswagen. Těžba uhlí

za limity se tedy z globálního pohledu nevyplatí, budoucnost energetiky je někde jinde, jak jsem se v tomto krátkém exkursu snažil naznačit. Jak už to většinou bývá, zvítězil lokální zájem minoritní skupiny majitelů těžebních společností, kteří nás všechny přesvědčují, že je to nutné a bez další těžby to není možné.

TOMÁŠ GREMLICA

ředitel Ústavu pro ekopolitiku

Územní ekologické limity těžby hnědého uhlí v severních Čechách byly vyhlášeny závazným usnesením vlády České republiky č. 444 ze dne 30. října 1991. Limity se vztahovaly na lomy Merkur, Březno a Libouš u Chomutova, Šverma, Vršany a Ležáky u Mostu, ČSA u Litvínova, Bílina u města Bíliny, Chabařovice u Ústí nad Labem a na několik výsypek. Hlavním cílem tohoto rozhodnutí byla účinná ochrana všech složek životního prostředí a zejména ochrana přírody před důsledky velkoplošné těžby uhlí, která od 50. let 20. století devastovala zdejší krajinu a ekosystémy. Dalším cílem usnesení bylo zamezit likvidaci dalších obcí v regionu, ve kterém bylo kvůli povrchové těžbě hnědého uhlí srovnáno se zemí přes 80 vesnic a historické královské město Most. Tyto cíle mají jednoznačně pozitivní přínosy pro celou oblast severozápadních Čech a korespondují s veřejným zájmem. Oproti tomu dlouhodobé snahy o prolomení územních ekologických limitů jsou výsledkem intenzivní lobbistické kampaně poměrně úzké zájmové skupiny soustředěné kolem několika soukromých těžebních organizací, jejichž hlavním cílem je vytvoření maximálního zisku v co nejkratším časovém období. Dlouhodobé negativní důsledky těžby zahrnující devastaci krajiny a ekosystémů a výrazné zhoršování stavu životního prostředí (především ovzduší, vody a půdy) i zdravotního stavu obyvatelstva jsou pro tyto zájmové skupiny marginálním problémem, který je zcela mimo jejich rozlišovací schopnosti. Základní chybou, k níž došlo po roce 1990, byla privatizace těžby nerostných surovin

strategického významu, k nimž patří také uhlí. Stát, který je v souladu s ustanoveními § 5 zákona č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon), ve znění pozdějších předpisů, vlastníkem všech ložisek vyhrazených nerostů na svém území, má z jejich těžby jen minimální přínosy v řádu nižších stovek milionů korun, zatímco zisky soukromých těžebních a obchodních společností se pohybují ve vyšších desítkách miliard. Stát se přitom prostřednictvím veřejných rozpočtů výrazně podílí na odstraňování starých ekologických škod, které v souvislosti s těžbou vznikly. Další chybou je absence regulativních opatření, která by zamezila exportu a prodeji vytěžených vyhrazených nerostů s minimální přidanou hodnotou a podpořila jejich přednostní dlouhodobé využívání na území České republiky.

Tento stav ohrožuje surovinovou a energetickou bezpečnost státu a výrazně limituje jeho soběstačnost a konkurenceschopnost. Případně úplné zrušení územních ekologických limitů těžby hnědého uhlí v severních Čechách by znamenalo likvidaci města Horní Jiřetín a osady Černice, v nichž žije 2 000 obyvatel. Těžba a související aktivity by prostředně negativně ovlivnily dalších 30 obcí a měst. Odhadované výnosy by dosáhly cca 6,6 miliard korun. Příjmy veřejných rozpočtů by podle současných pravidel odpovídaly 99 milionům korun, což je směšné. Jen přímé externí náklady na odstranění ekologických škod, na kompenzaci zhoršených životních podmínek a na léčbu onemocnění souvisejících se znečištěním životního prostředí by dosáhly 25,3 miliardy korun. Všechny výše uvedené argumenty jsou důvodem, proč je pro mne zrušení územních ekologických limitů těžby hnědého uhlí v severních Čechách nepřijatelné.